

L a t w e e f c h u   A w i s e s .

Nr. 32. Zettortdeenâ 12tâ August 1843.

Kad muhsu deenâs lauka-fohypschanâ arri turr par ffohlu un par gudribu, pee kam dauds mahzibas un sinnaſchanâs waijadſigas, kad muhsu muischneeki ne darra wairs kâ pa wezzam, prohti: ka waggare bija wiinau padohma-dewejs wiſſâs darrifchanâs, kaſ pee lauku-fohypschanâs waijaga, kad tee turprettim farvus dehlus laiſch uſ Wahſemini gruntigi lauku-fohypschanu ſtudeereht, tad ſchi leeta ſwehtibu Kurſemmi jaw irr neſſuſi un turpliffam ar Deewa paligu jo wairak ſwehtibu neſſiſh. Labbraht Zumſ mihti laſſitaji iſſtabſtitu, ko tee jaunee laudiſ tur mahzahſ, bet tur buhtu garra un leela teiſchana, ja gribbetu wiſſu Zumſ iſteikt. Wiſſnemſchu tikween: tee mahzahſ paſiſt ſemmes wehrtibu, prohti kaſdas nekohdas ſemmes irr, no kam jeb uſ kaſdu wiſſi taſh ſawadas ſemmes ſaliktâs, ziſ mahla, ziſ grants, ziſ ſmilts, ziſ kalka, ziſ purwu-ſemmes tai fohypjamâ laukâ irr; kaſda ſehkla katra ſemmê labbaki aug un kalabb weenâ ſemmê ſchi un ohtrâ atkal zitta ſehkla, woi zits grauds, woi zitta ſakne iſdohdahſ. Tee mahzahſ pee lohpu-fohypschanâs, kaſda barriba lohpaſ wiſſai derriga, woi kartuppeli, woi ſahle, woi abbulſ, woi lehzeſ, kuſſch no ſchi ehdamâ lohpaſ wairak dohd ſpehku, kuſſch tam wairak dohd peenu, kuſſch iſdohd wairak un ſpehzigakus ſuhduſ. Tee mahzahſ uſ kaſdu wiſſi katra darbſ wiſſ-wee-glaki un wiſſ-lehtaki iſdarramſ, kaſdi eerchtſchi wiſſai derrigi, ziſ ſirgu, ziſ zilweku ſpehka pee katra darba waijaga u. t. j. pr. Man pahrlœku tiſkâhſ klauſiteeſ, kad mahziti laudiſ par lauku-fohypschanu runna, un warr katraſ prahta zilwekſ pee tahdas wallobâs ko mahziteeſ.

ſemni laikam wehlejoſh lai jell kaſdſ no ſcheem ſemmes-prattejeem manniſ ſkaidrâ, ſanemni gâ wallobâ mahziſſi ſaliktu fohpâ kaſdas ſinnaſ, kaſ arri Latweeſcheem buhtu derrigaſ pee wiinnu

lauku-fohypschanâs, un ſcho mannu luhgſchanu kaſdſ muischneekſ no Kuldigâs puſſeſ paklauſſija un eſ Zumſ wiinau padohmu latwiſſi eſmu pahzehlſ. Lai juſh mihti laſſitaji to ko juſh laſſat arri pahrbaudat un, ja taſ warr buht, pee ſaweem laukeem paſchi iſmehginajeet jeb iſprohwejeet, tad wehl Zumſ ſazziſchu klaht, ka rakſtitajſ patſ muſſchu turr, ſawâ muſſchâ ſcho ſemmes-fohypschanu ko laſſiſeet irr eezehlſ, un ka rakſtitajam no kungeem un laudim ſawâ wiſſidû ſlawâ un pateiziba irr nahkuſi.

W. P.

• Treiju lauku fohypschanâ.

ſchi lauku eedalliſchana, kaſ Kurſemmi gan driſ wiſſur pee ſaimnekeem irr, taiſ weetâs ne buht naw derriga, fur truhkumſ pee ſeena. Suhduſ naw laukeem ko gahſt wiſſi, laukuſ iſſuhz lihdſ to beidſamu, tee paleek wahji, neſpehziſgi un — iſk no gadda maſak augluſ iſneſſ. Gan ne buht ſaimneeki wairs ne buſh, kaſ beſ kartuppeleem pahrtœk, un kaſ niſzinahſ kartuppelus, derrigu maiſi un derrigu pawalgu pee maiſeſ? Bet kad kartuppelus dahrſoſ ween ſtahda un ne laukâ, kâ dauds weetâs pa Kurſemmi darra, tad ſchee laukeem par pohſtu, talabb ka dahrſeem medſ beeſu ſuhdu kaſrtu uſgahſt wiſſi, un lauki paleek tuſſchi no ſuhdeem. Ja laukuſ eedalla eekſch wairak ne kâ eekſch trim dalkahm, tad ſchohſ ſehj paſchâ laukâ un ſuhdi ko dahrſi briſſcham neleetigi aprihji, toſh tad lauki dabbohn.

Saknu un graudu pahrmihſchana eekſch tſchetreem laukeem.

ſchi eedalliſchana lehti iſprohtama, ne buhdama tiſ raiba, kâ kad laukuſ eedalla uſ 9 woi 12 woi 16 laukeem; ta arri teizama, talabb ka pee taſh paſchâs warr dauds kartuppelus ſeht un ka ne paleek no wiſſa lauka weena treſcha dalka,

turprettim tikween weena zettorta dalka papuwè jeb brihwè.

Kuldigas widdù gan drihs wiffi fainneeki irr pufsfainneeki, tas irr tahdi fainneeki, kas bes reeschahm un leezibahm muischai wehl to atklausa, ka tee weenà nedelkà darbineeku ar sirgu un ohtrà nedelkà meitu us muischu subta. Tahdeem fainneekem mehds 10 puhra weetas katrà laukà buht, tad nu pawiffam 30 puhra weetas, un turklaht dahrs no pufsohtras jeb diwahm puhra-weetahm. Ja nu scho semmi eefsch tschetreem laukeem ecdalla, un dahrsam weenu zettortu dalku no puhra-weetas atstahj, kas peeteek kahpohsteem, kahleem, beetehm, burkaneem, sipholeem u. t. j. pr. tad tikween masf semmes = gab-bals japeplehsch klaht, lai tahds fainneeks fadabbohn 32 puhra-weetas probti katram laukam tschetras. Leelaki lauki pufsfainneekam ne derr, jo darbs eet leelumà pee schihs semmes-kohpshanas. Man dohmaht peetiks fainneekam ar feschahm jeb septinahm puhra-weetahm katrà laukà, jo lauki wairak subdus dabbujuschi isdohd wairak graudus un salmus. Es schohs 4 laukus esmu atkal us 2 dalkahm, pawiffam eefsch 8 laukeem eedallijis, un esmu tahdu eedallishanu atraddis labbu, katrs fainneeks jeb namina-turrejs pee schihs eedallishanas tik dands no fawa lauka warr papuwè atstahj, ka tam patihf . . .

Eedallifim fawus laukus, ka peelikta fahrte israhda us 4 laukeem:

- I. Laukà 8 puhra-weetas stahw brihwè jeb papuwè;
  - II. laukà 8 puhra-weetas irr apsehtas ar rud-dens sehju, ar rudseem jeb kweefcheem;
  - III. laukà 8 puhra-weetas irr apsehtas ar kartuppeleem, abholineem, ar timoteus sahli, ar linneem un sirneem;
  - IV. laukà 8 puhra-weetas irr apsehtas ar waffaras sehju, meescheem jeb ausahm.
- I. Lauku apgahsi labbi un wifszauri ar sühdeem;
  - II. lauku apsehj ar tahdu ruddens sehju. kas tawà semmè labbaki aug un 4 puhra-weetas no schi lauka apsehj nahkoshà pawaffari, jif agri

warrì semmè eetift, ar 10 mahrzinahm abholina un 6 mahrzinahm timoteus sahli. (Daschi abholinus un timoteus sahli katru sehj ihpaschi, zitti schihs sehklas labbi fajauz kohpà, kad tohs issehj un sakka: abholinsch laobaki tad augohj; III. laukà issehj us katru puhra-weetu 20 puhrus kartuppelus, kam starpà warri eespraust leelajas puppas; pufspuhra-weetu apsehj ar linnu-sehflu un pufspuhra-weetu ar sirneem. Tahs 4 puhra-weetas kas schinni laukà atleekahs, preekschajà gaddà jeb gaddu preeksch tam ar ehdama sahlehlm apsehtas schai gaddà auglus isdohs; IV. laukà eesehj to waffareju, fo taws lauks labbaki isness.

Ja nu wajzaji, kahds labbums man no tahdas lauku eedallishanas atlez? tad atbildu: treschais lauks tew leelu labbumu neffih. Jo:

1) schinni laukà effi 60 puhrus kartuppelus dabbujis eeseht, katrà puhra-weetà 20 puhrus: gaidi 6 graudus no kartupela un dabbuft 360 puhrus, bes tam fo puppas wehl isdohd. Tohs kartuppelus ne stahdi beesi kohpà, bet taifi tahs waggas, kur sehflu eelezi 18 tullus jeb zel-lus weenu no ohtra un lai paleek starp katru kartuppeli starpa no 8 lihds 10 zelleem; kartuppelu starpà tad eelez puppas. Ja no teem 360 puhreem, fo peeminnejam 60 puhri kartuppeli tewim japaturr sehklai, tad atleekahs 300 puhri kartupelu, kas lohti derrigi duhs maisi, ja rudsi naw labbi isdemuschees un lohpm barribai, ja abholini ne buhs swehtiti. Kartuppeli lohpeem lohti derriga barriba. Gedohd tohs lohpm tà, ka tohs papreekschu karstà uhdeni effi wahrijis, jeb warr arri tohs smalkòs gabbaltinds, ka kahpohstus ar kappajamu djelsi fakappah. Dekappatus, wesselus kartuppelus kas naw wahriti, lohpm ne dohd, jo gohwju lohpi abtri pee tam aisrijahs. Pee schihs barribas gohwis tew dands wairak peena isdohs, un ja sirgi naw pee gruhta darba leekami, tohs arri ar kartuppeleem warr mitti-naht; schohs woi wahritus jeb smalki fakappatus sirgeem eedohdams, ka pee gohwju lohpu barribas mahzijam darriht;

2) schinni laukà dabbohni 4 puhra-weetas abholina jeb sahlu plaut. Virmais iskaps jeb

Kā N. N. mahjaš eeksch 4 laukeem irr eedallitāš.

	I. 8 puhra = weetaš.		II. 8 puhra = weetaš.		III. 8 puhra = weetaš.		IV. 8 puhra = weetaš.		Peesih meščanahš.
	A. 4 puhra w.	B. 4 puhra w.	A. 4 puhra w.	B. 4 puhra w.	A. 4 puhra w.	B. 4 puhra w.	A. 4 puhra w.	B. 4 puhra w.	
1843	papuē	papuē	rudsi	rudsi ar ahbulu	lehzaš	širni, linni u. kartuppeki	waffareja	waffareja	Eeksch No. III. A. leh- zaš sehtāš, talabb kā pahreeschanaš gaddā eeksch rudseem ne bij ahbulš sehtš.
1844	rudsi	rudsi ar ahbulu	širni, linni u. kartuppeki	ahbulš	waffareja	waffareja	papuē	papuē	
1845	širni, linni u. kartuppeki	ahbulš.	waffareja	waffareja	papuē	papuē	rudsi	rudsi ar ahbulu	
1846	waffareja	waffareja	papuē	papuē	rudsi	rudsi ar ahbulu	širni, linni u. kartuppeki	ahbulš	
1847	papuē	papuē	rudsi ar ahbulu	rudsi	širni, linni u. kartuppeki	ahbulš	waffareja	waffareja	
1848	rudsi ar ahbulu	rudsi	ahbulš	širni, linni u. kartuppeki	waffareja	waffareja	papuē	papuē	
1849	ahbulš	širni, linni u. kartuppeki	waffareja	waffareja	papuē	papuē	rudsi ar ahbulu	rudsi	
1850	waffareja	waffareja	papuē	papuē	rudsi ar ahbulu	rudsi	ahbulš	širni, linni u. kartuppeki	
1851	papuē	papuē	rudsi	rudsi ar ahbulu	ahbulš	širni, linni u. kartuppeki	waffareja	waffareja	
1852	rudsi	rudsi ar ahbulu	širni, linni u. kartuppeki	ahbulš	waffareja	waffareja	papuē	papuē	
1853	širni, linni u. kartuppeki	ahbulš	waffareja	waffareja	papuē	papuē	rudsi	rudsi ar ahbulu	
1854	waffareja	waffareja	papuē	papuē	rudsi	rudsi ar ahbulu	širni, linni u. kartuppeki	ahbulš	

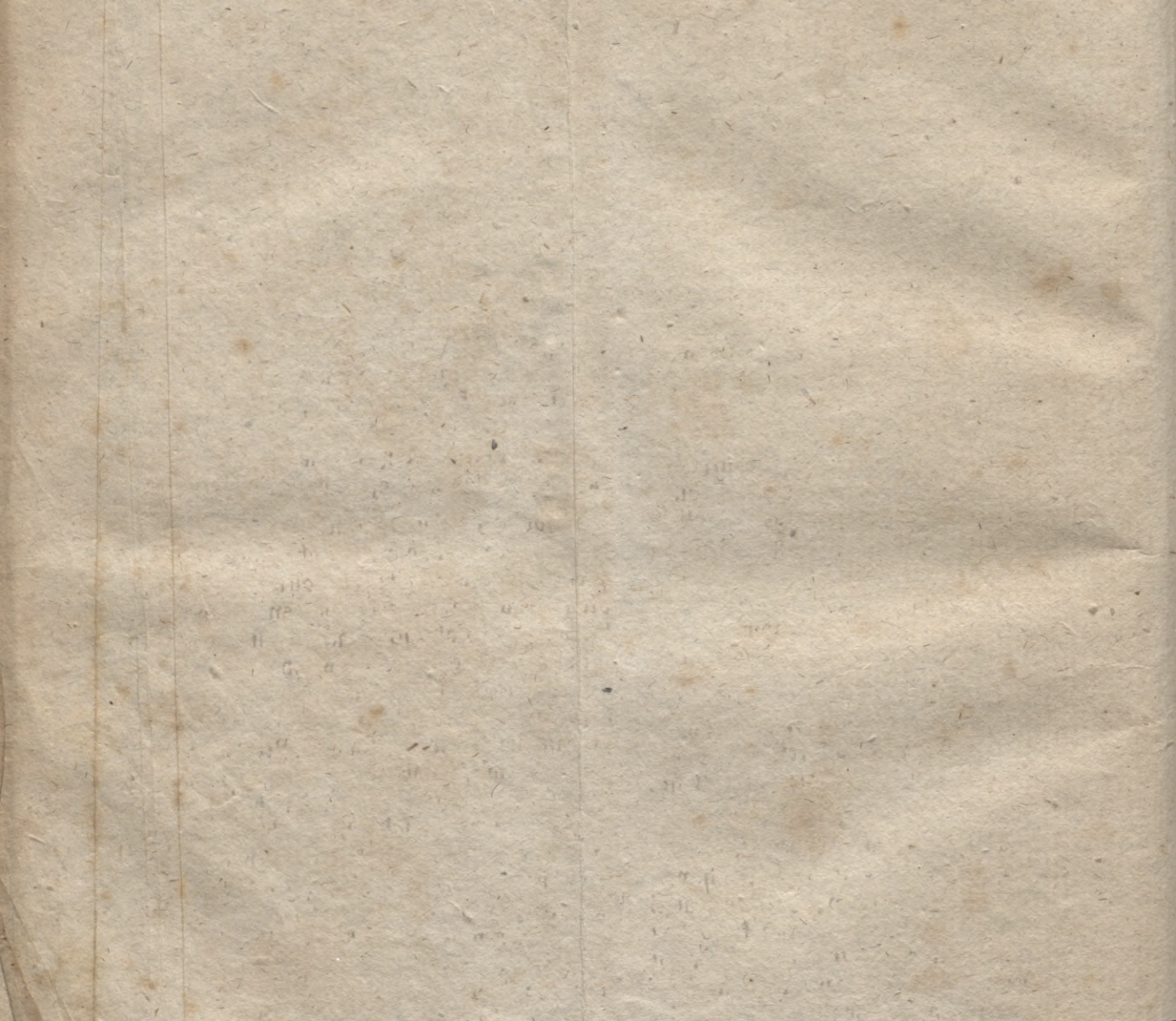

Mahyas N.N.

II.B.

4 laubi, katras laubi turu 8 pishra-wectas

pirma pfauschana tew isdohd labbu feenu, un ja ne gribbi ohtreis scho lauku plaut, tad atstahj to gannibai un tew buhs labbas un trefnas gannibas. Abholinsch tad plaujams, kad tas pilnös seebös irr, kas allasch eekriht par jauneem Jahneem, un naw winsch tewim atstahjams fehfluai. Ja wajast, fur tad pats fehflu nemschu, tad atbildu: pirz fehflu; jo ja to ne darrisi un liffi abholinus noseedeht, tad tew pirinä gaddä buhs leela pelna, bet pehz — schi nepaklaufiba tewi dikti wilks atpakkal un tew pascham buhs par pohstu.

Ne fakki: abholinsch irr gan labba leeta, bet pee ta jaw irr tik dauds darba, ka fainneeks kas us klaußibu, us scho leetu gan mas warr dohmaht. Tas darbs naw tik leels, ka warr buht dohmaji. Plaut winsch irr janoplauj, tas bes darba naw, bet schahweschanana tew mas puhlina darris. Ustaisees sahrdes (labbi augstus meetus kam effi isurbis pa weetahm zaurumus, un scheem atkal isduhris fahrtsgabbalus zauri) un usmett abholinus wirfä; ne kusini abholinu, lai winsch stahw weenadi us sahrdehm wirfä, ne behdajees kad arri leetus usnahktu, lai stahw drohschi lihds ruddenim, kamehr tew eegaddahs laiks, fur to spehji nowest us mahjabm. Es to esmu seemas laika no lauka pahrweddis, un bij labs lohjam barribai.

No wissa ko effam fazzijuschi skaidri redsams, ka tee IV. laukä eesehjamee waffareji — meeschi un ausas itt sawadi isdohsees, ne ka pee treiju lauku-fohpschanas, jo

1) katrs mahjihis semmes-fohpejs tewim israhdis, ka ja starp dimeem wahrya-augleem weenejus faknu-auglus fehfi starpä, wahrya-augli labbaki isdohdahs. Zik sawadi meeschi fur gaddu papreekschu kartuppeli nonzinti, ne ka fur rudfi bijuschi! Bet rudjus us kartuppekeem ne sehj; semme par dauds iswandita wairak un zeetaki fakalt un slajä pawaffaras laika kad seemelu wehji fahf puhst ne saturr faknes deesgan zeeti semme;

2) ka meescheem un ausahm pehz kartuppekeem un abholineem labbaki wajaga isdohsees,

to katrs warr sawrast. Kur kartuppeli bijuschi tur semme dauds irdenaka un wairak iswandita, fur abholini bijuschi tur abholinu sawuifchas faknes semmei leelaku spehku atstahj, tur arri gohwu jeb sirgu lohpi us gannibahm bijuschi sawus fuhdus dabbujuschi usmett.

Pee schihis semmes fohpschanas arri schi swehtiba tewim buhs, ka pehrkona jahles pa laikam no tawa lauka isfuddihis, tad arri, kad tewim no waffareju-lauka naw semme jaatrauj linnus un sirnus seht eefschä, jo schee jaw III. laukä weetu atrohn, zaur kam no wissa lauka wairak graudi nahf.

Scho lauka-fohpschanu warr labbi eewest Kuldigas pussē. Kur sawada semme ne ka pee muuns, tur treschä laukä warr sawadi grohsitees. Nemsim tä: kam papilnam gannibas un plawas irr, tas lai sehj masak abholinus, tik treschu dalku no lauka; kam semme ne isdohd labbus kartuppelus tas lai sehj wairak sirnus.

Weidsoht derrigu mahzibu dohschu. Euhdajus, kas tewim laidarä sakrahjuschees no fuhdu-isweschanas laika lihds to laiku, fur rudfi noplauti ne atstahj laidarä, bet isweddi tohs us to lauka, fur nahfoschä gaddä effi nodohmajis faknu-auglus seht; leez tohs fuhdus ceart un peewelt un nahfoschä gaddä tur eesehj sirnus, kartuppelus u. t. j. pr. un schee augli, ka pats sawprattifi dauds labbaki augš. Ne dohma wiss, ja schohs wirspeeminetus fuhdus no laidara isweddischu, tikpatt — tad pee nahfoschas fuhduweschanas man masak fuhdu buhs. Naw wiss tä. Pee leelas fuhdu kaudses fuhdi widdü sawpuhst jeb satrubd un laukeim swehtibu ne nefs, ja turprettim diwireis par gaddu fuhdus isweddi, par Jahneem un atkal kad rudfi noplauti, tad neween wairak fuhdus no laidara dabbust zaur tam, ka fuhdi tew ne dabbohn sadegt, bet arri zaur tam, ka lauki tew isdohs wairak salmus un pellawas, kas jaw pehz atkal fuhdeem eet labbumä. Rakstihis P — es muifschä, tai 18tä Merz 1843.

Teefas fluddinafchana.

Us pawehleschanu tahs Keiserifkas Majesteetes, ta Patwaldineeka wiffas Kreewu Walsis ic. ic. ic., tohp no Dohbeles aprinka teefas — kad Otto Hoppe luhdis, lai wiffus usajinatu, kam kahdas parradu prassifchanas jeb mantas dalliba buhtu pee tahs atstabs-tas mantas wiina Krohnumuischas Penkules basnijas-krohga nomirruscha brahla, muhrneeka Kristoph Hoppe, — wiffi tee, kam pee tahs atstabs mantas ta wirspeeminneta Kristoph Hoppe kahdas prassifchanas buhtu, zaur scho pehz Kurjemmes semneeku likkumugrahmatas §§. 493 un 533 usajinati, pee saudeschana-s fawas taisnibas un teefas un pee strahpes muh-schigas fluffuzeschanas, diwu mehneschu starpa no appafschrakittas deenas, prohti libds 16tu September f. g., kas par to weenigu un isflebgshanas terminu nolikts, pee schihs teefas ar fawahm prassifchanahm un waijadfigahm peerahdischanahm woi paschi, woi zaur weetnekeem, kur tahdi wehleti, un kur waija-dsig ar peestahweem un pehrmindereem, ka waijadfigs peeteiktes un sagaidiht, ko teefa pehz likkumeem spreedibhs.

Teklaht tohp arri wiffi tee, kas tam nelaikim Kristoph Hoppe ko parrada, jeb ka rohkas kahdas pee schihs mantas peederrigas wehrtibas — woi zittas leetas buhtu, usajinati, pee dubbultas maksas fawus parradus libds wirspeeminneta terminam aismaksajt

un tahs wehrtibas leetas atboht. To buhs wehra likt!

Ar Dohbeles aprinka teefas seegeli un appafschraksta rakstihis Jelgawa, tai 22tra Juhli 1843. 3

(L. E.) Baron Mirbach, Veffeers.
(Nr. 1338) Sekretehrs R. Blaeke.

* * *

Us pawehleschanu tahs Keiserifkas Majesteetes, ta Patwaldineeka wiffas Kreewu Walsis ic. ic. ic., tohp no Dunalkas pagasta teefas wiffi tee, kam kahdas taisnas parradu prassifchanas buhtu pee ta libds-schinniga Dunalkas saimneeka Anss Krohte no Kroh-tes mahjahm, pahr kurra mantu inventariuma trub-kuma un magashnes parradu deht konkurse spreessta, usajinati, pee saudeschenas fawas teefas, libds 4tu September f. g. scheid peeteiktes un sagaidiht ko teefa pehz likkumeem spreedibhs. Dunalkas pagasta teefa, 23schâ Juhli 1843. 3

(L. E.) ††† F. Saur, pagasta wezzakais.
(No. 43.) F. Koch, pagasta teefas skrihveris.

Zitta fluddinafchana.

Tai 31ma August 1843 Krohna Enguresmuischâ kahdu 15 — 20 jaunus lohpus wairaksohlitajam uh-trupe pahrdohs. 3

(Schai lappinat ier peelikums un weena kahrte klast.)

Naudas, labbibas un prezzu tirgus us plazzi. Mihga, tanni 9ta August 1843.

	Sudraba			Sudraba	
	Rb.	Kv.		Rb.	Kv.
1 jauns dahlberis . . . . . geldeja	1	33	1 pohds kannepu . . . . . tappe maksajts ar	1	—
1 puhre rudju . . . . . tappe maksajts ar	1	50	1 — linnu labbakas surtes — —	1	80
1 — kweeschu . . . . . — —	2	25	1 — — siktakas surtes — —	1	60
1 — meeschu . . . . . — —	1	5	1 — tabaka . . . . . — —	—	65
1 — meeschu = putrainu . . . . . — —	1	60	1 — dselses . . . . . — —	—	75
1 — auju . . . . . — —	—	75	1 — sweesta . . . . . — —	2	50
1 — kweeschu = miltu . . . . . — —	2	50	1 muzza siltu, preeschu muzza . . . . . — —	7	—
1 — bibdeletu rudju = miltu . . . . . — —	1	90	1 — — wihkschnu muzza . . . . . — —	7	25
1 — rupju rudju = miltu . . . . . — —	1	50	1 — farkanas sables . . . . . — —	7	—
1 — suru . . . . . — —	1	60	1 — rupjas leddainas sables . . . . . — —	6	—
1 — linnu = sehklas . . . . . — —	—	—	1 — rupjas baltas sables . . . . . — —	4	15
1 — kannepu = sehklas . . . . . — —	1	60	1 — smalkas sables . . . . . — —	4	—
1 — kinnepu . . . . . — —	5	—			

W r i h w d r i e k e h t.

No juhrmallas gubernementu augstas waldischanas pusses: zensora weeta: professor Dr. G. Paucker.
No. 276.